

Kostely sv. Demetria a sv. Sofie v Soluni – abstrakt

Kostel sv. Demetria není postaven na původním místě kultu a uložení ostatků mučedníka. Podle tradice mučedník zahynul v Sirmiu v roce 306. Kult se rozšířil na celý východ říše, patří mezi nejvýznamnější světce pravoslavné církve. Na místě nynějšího chrámu byly dříve římské lázně a svatyně z počátku 4. století. Prefekt Leontios ji z vděku za uzdravení nahradil počátkem 5. století trojlodní bazilikou. Mezi lety 629 až 634 byla po požáru bazilika obnovena patriarchou Leem a přebudována na pětিলodní. Snad v této době byly do chrámu převezeny ostatky mučedníka. V období dynastie Palailogovců ve 14. století byla k jižní části transeptu připojena malá kaple sv. Euthymia s freskami. Po dobytí Turky byl chrám přeměněn na mešitu a ostatky mučedníka uloženy v bývalých římských lázních v blízkosti chrámu. Pro křesťanské bohoslužby se chrám otevřel po osvobození v roce 1912, ale po pěti letech byl zdevastován požárem. Jeho rekonstrukce trvala až do roku 1949, ale velká část cenné výzdoby především z centrální části chrámu byla nenávratně zničena, ačkoliv je zdokumentována. V roce 1988 byl kostel zapsán do seznamu světového dědictví UNESCO.

HagiosDemetriosje pětিলodní bazilikou s transeptem a galeriemi, orientovanou na východ a se zaklenutím dřevěným krovem. V interiéru chrámu jsou velmi cenné mozaiky, pocházející z 5. až 9. století. Některé z nich byly v období ikonoklasmu i po jeho skončení upraveny.

Současný chrám sv. Sofie byl postaven mezi lety 780 až 797 na místě staršího chrámu z 5. století, zničeného zemětřesením v 7. století. Na tomto místě stál ještě starší chrám. Současná stavba je tedy již třetí na tomto místě. Soluňská Hagia Sophia vznikla po vzoru své jmenovkyně v Konstantinopoli. Plán stavby je kombinací skoro čtvercového půdorysu řeckého kříže a trojlodní baziliky s otevřeným krovem, centrální prostor stavby je zaklenut kupolí podpíranou čtyřmi sloupy. Kostel orientovaný na východ je zakončen bema. Kromě apsidy je také klenba kupole pokryta mozaikami. Ty pocházejí z více období od 8. do 12. století. Kromě nich jsou v interiéru malby z 11. století. V chrámu byla dle pramenů pochována řada významných osobností. Některé tyto hroby se podařilo objevit. Ve 13. období, v době Latinského císařství, chrám sloužil jako katolická katedrála a od 16. století až do osvobození jako mešita. Chrám byl v roce 1890 poškozen požárem. Hlavice některých sloupů jsou proto nahrazeny sádrovými kopiemi a interiér je vymalován do podoby mramorového obložení.